Пантелеймон Куліш

Магомет і Хадиза

Пантелеймон Олександрович Куліш Магомет і Хадиза

1. Замість переднього слова про Магомета

Не говори зо мною про коханнє,
Про жизні цвіт, про щастє... Ти не знаєш,
Яку своїм дівочим залицяннєм
Тонку струну в душі моїй торкаєш.
Аешо люба, сонячне серденько!
Ти всі квітки хотіла б осіяти,
Заговорити з кожною любенько
І приголубить як дитину мати.
Та мій цвіток незримо процвітає,
Незримо дише сонця красотою:
Над ним і вдень і по ночам сіяє
Світило щастя вічною любов'ю.
І поки тху мого, поки аллаху
Угодно на землі мене держати,
Не буде той, хто не доступен страху,
Очима іншої собі шукати.
Ти кажеш — лучча, краща? Ні одної
Нема на світі луччої й не буде...
Во імя бога, красоти такої
Не бачили ніколи грішні люде!
Возьми у мене очі, подивися
На неї звисока, з небес пречистих,
Звідкіль всі помисли святі взялися
І чувства праведні сердець огнистих.
Як в глибиню бездонну океана
Аллах всезрячим прозирає оком,
Як до схід сонця над ночним туманом

Зоря над сонним світиться востоком:

Так в Магометову прозріла душу
Хадиза, боже око, сонце ясне,
І зрозуміла все, про що я мушу
Віщати миру, доки й жизнь погасне.
Я був малий, мізерний і незнаний, —
Вона мене між тисячами вздріла
І золото, й верблюдів каравани,
І всю судьбу мені свою вручила.
Мене лиха тіснила ворожнета,
Вона, мов скеля, при мені стояла
І оклеветанного Магомета
На всю вселенную б не проміняла.
Тинявся я проміж людьми чужими, —
Вона мені, мов сонце, осміхалась,
І помишленнями її святими
Моя душа, мов перлами, втішалась.
У нищеті я нею був багатий,
В багатстві нею був я милостивий;
Вона робила, що з моєї хати
Утішеним виходив нещасливий.
Нехай аллах усю красу по світу
В один алмаз безцінний позбирає, —
Не засіяє він так Магомету,
Як дух Хадизи перед ним сіяє.

2. Пролог

I

Розкинулась єси по всій землі широко;
Імперія всемирна зветься згорда.
Моря, земля і все на ній, що бачить око,
Усе твоє, неволя і свобода.
Свобода тисячам, неволя міліонам:
На тім стоїш, пануєш, порядкуєш.
Все покоряється тобі й твоїм законам,
А хто б оперсь, до кореня зруйнуєш.
Так правиш світом ти і над царьми царюєш.

II

Один був тільки цар, та не від сього миру,
Що нехтував страшну твою потугу.
Носив корону він із терну, а порфіру
З кармазину, невірами на наругу.
Ти віддала й його, через свого Пілата,
Лихим жидам на муку й на пропяттє;
І хоть були в твого помиті руки ката,
Та заслужила вічне ти прокляттє,
І не спасе тебе ні розум, ні завзяттє

III

Прокляв господь всі пять столиць твоїх великих,
Почавши від тебе, Єрусалиме:
Розсіяв жидову проміж чужі язики…
Тебе ж останнього прокляв він, Риме:
Щоб ти побачив, як стовпи твої крушились,
Що ти на них свою главу возносив,
Як там по іншому законові молились,
Куди нові скрижалі ти приносив
І, замість господа, себе в них превозносив.

IV

На всій імперії, що Римською прозавали,
Лягла печать проклятія страшного,
Що духа божого в живому не познали,
А з мертвого собі зробили бога
І поглумилися над правдою святою,
Котрою дух господень в нас сіяє,
Над вічним божеством і неба висотою,
Куди і розум наш не досягає,
Котру один творець всього живого знає.

V-VIII

Озвався був один против великого скандалу
Святий філософ, Нестор Цареградський,
Та оддано його безбожним на поталу,
Що їх родив на світ владика адський.
Замучили його, як і того, що богом
Зробили мертвого, на глум розсудку:
На клевети клевет нагромоздили стогом,
А з мук його тяжких зробили шутку,
Приправу до свого попівського прибутку.

IX

«Ой хто б нам дав крилі, крилі мов голубині, —
Мовляли тайком несторіане, —
Щоб звідси нам летіть в далекі україни,
Покинувши се зборище погане!
Особмося, брати, як птах назді високім,
Рятуймо чистую любви науку,
Злучаймо праведність із розумом глибоким.
Нехай достанеться від діда внуку,
І всолодіть його потомкам жизні муку».

X

І забирали все своє добро убоге,
І до степів арабських прямували,
І, проклинаючи золочені чертоги,
Собі хати в пустині будували.
І вірні, бачивши, що сі несторіане
Немов свічки у церкві погасили, —
Як серцем і умом справеднішні християне,
Притулку серед них собі просили
І порох від чобіт царградський обтрусили.

3. Пісня перва

I

Аравія… Се тут єгипетські божища,
Онуфіси та Мневіси забулись;
Се тут, скитаючись без хатнього жилища,
Жиди до господа свого вернулись.
Тут, на горі, гримів крізь тучі голос бога,
Єдиного предвічного владики;
Тут поломєм вночі значилася дорога;
Тут сяєвом сіяв пророк великий,
І покорявсь йому в пустині камінь дикий.

II

В землі, рекомій Уц, мудрець тут проявився,
Що бога звав на суд за горе жизні
І перед ним умом і серцем покорився,
Як полились величні укоризни.
Упавши ниць, тремтів од слова, як од грому,
Все твориво в душі одмалювалось,
І богу вишньому, єдиному святому,
Безсмертна в серці піснь озвалась,
Народам і вікам наслідцєм вічним сталась.

III

Аравіє! ти мов той ум фундаментальний,
На камені твердому оснувалась.
Ти маєш строгий вид, задумливо-печальний,
І каменистою в сусід назвалась.
За те ж тебе лихі сусіде оббігали,
Не товпились в суху твою пустиню.
Твої джигітарі тиранії не знали,
Хранили волю й правду, як святиню,
Творили сильним суд, а вбогим милостиню.

IV

Аравіє! ти, мов той бедуїн ревнивий,
Камінням та піском обгородилась,
Сховалась од чужих у затишок щасливий,
Над морем, як над дзеркалом, схилилась.
Там раєм пишним ти, барвистим зеленіла,
Про твій оазис мореходи знали,
До тебе паруси носили їх, мов крила;
Щасливою вони тебе прозвали
І про тебе казки дивовижні казали.

V

З тебе, Аравіє, з твого двойного лона,
Як з древньої Юдеї й Самарії,
Повинен в мир прийти новий творець закона,
Возвишений, як оний Син Марії...
Вже він прийшов, пророк, пустині просвітлитель,
І шествує, не знаний ще нікому,
Ні родичам близьким, од них далекий житель,
Ні рідній неньці, ні собі самому,
Спасенних задумів поету мовчазному.

VI

Не ключа журавлів понад степом неслася,
Не з вирію летіли сірі гуси,
Не низка байдаків по морю простяглася:
То степові човни плили по суші.
Безпарусні човни, безвесельні галери,
Гуськом плили і пливучи хитались:
Двугорбі вючаки, цибаті дромадери
В піску глибокому немов купались,
І порохи стовпом за ними підіймались.

VII

Се з Меки караван до Сірії прямує
Із здобиччю морських пучин глибоких,
Щоб накупить всього, що женщину чарує
І нарядить арабок світлооких.
Коралі дорогі та жемчуги цейлонські,
З бальзамами, алоем, камфорою,
Навючать карван блаватусом сидонським,
Кармазином, серпанками, тафтою
І білою, як на Лівані сніг, габою.

VIII

Та Магомет не мав у всьому каравані
Ні зернятка. Се все було Хадизи,
Багатої вдови, між паніями пані,
Що торг вела від Інда до Тавризи.
Він — хлопець молодий, її підпарубочий,
Вдовиченко убогий, та вродливий,
Псував, не знаючи, солодкий сон дівочий...
Високий був, румяний, чорнобровий;
Мов та Полярниця, ясні блищали очі.

IX

А голос — водопад, гучний, дзвінкий, гримучий,
В саду з Хадизи, у раю земному,
Що рине кришталем з нахиленої кручі
І по піску шумує золотому.
Ніхто в Аравії на дикій кобилиці,
Що в табуні залигано арканом,
На вихрі степовім, блискавконогій птиці,
Не мчавсь таким орланом-гурриканом:

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

Пантелеймон Куліш

Магомет і Хадиза

